

Ýslam Hukuku: Evrensellik ve süreklilik

Çarþamba, 03 Aralık 2008

“Ýslâm hukuku, tüm yer ve zamanlarda uygulanmaya elverişlidir.” önermesi doğru bir önermedir. Allah bu hukuk sistemini, yeryüzünde onunla adaletin tevzii saðlansın, insanlar dünya ve ahiret hayatında mutluluða ulaþsın diye Hz. Peygamber (s) göndermiştir. Vahiy ve peygamberî uygulamaların temelinde yatan gerekçeler ortaya konduğunda bur durum net bir beklide ortaya çıkar. Ýslâmın önceki periatlardan farklı olarak evrensel ve sürekli kılmada Ýslâm hukuku hakkındaki önermeyi doğrulamaktadır.

Bu yazımda Yusuf Karadâvî'nin Ýslâm Hukuku adlı eseri bağlamında Ýslâm hukuku öncesinde hukukun durumuna iparet edeceðiz. Ardından da Ýslâm hukukunun kaynağı olan nassları ve nassları deðermeyen ve esnek yönlerini, Ýslâm hukukunun karþılaştığı sorunları ve günümüzdeki durumunu koymaya çalışacağız. Ýslâm öncesinde hukuk ilahi hikmet gereði, Muhammed (s) nebinin risaletle görevlendirildiði zaman dilimi öncesinde gönderilmiş olan rasullerin[1] hukuk sistemleri süreklidir. Öyle olmasından yola çıkarak, insanoðlunun ebedî/sürekli ve genel bir hukuk düzenini kabule henüz uygun bir süreçte bulunmadığı sonucuna varılabilir. Bundan dolayı, Allah bu eski periatların kutsal kaynaklarını korumayı üstlenmemiş; bilakis onları, periatların gönderildiði toplamların korumasına bırakmıştır. İşte bu sebeple Kur'an'dan[2] önce inmiş olan kutsal kitaplar safiyetlerini koruyamamış ve onlardan sorumlu olan toplamlar da mesajın hakikatlerini unutup gitmiş ve vahiy ile beşer sözü birbirine karşımıştır. Bu durum, hem Kur'an'ın hem de etrafı ilmi araştırmaların ortaya koyduğu bir gerçektir. Bu gerçeği kabul konusunda da günümüz Ehl-i Kitabı oldukça rahattır. Zira içlerinde Tevrat ve İncil'in indirildiği gibi kaldığına inanan azdır ve onlar açısından kitaplarının tahrif edildiğini kabul etmek dinden çıkmayı gerektiren bir durum değildir. Nassların sabit olup olmadığı konusu ve anlaşılmasındaki hatalar bütün efsizliğine rağmen fıkhî külliyatında artık terk edilme gereken içtihatlar söz konusudur. Sözelimi fahiiler ve diğerleri tarafından delil olarak kullanılan: “Kocasını kaybolan kadının kocasının kesin ölüm haberi veya onu boğduğuna dair açıklaması kendisine ulaşıncaya kadar bekler (sabreder).” Hadisi hakkında Hafız ibnu Hacer (1448) der ki: “Bu hadisi Dâra Kutnî, Muðîre b. Pûbe'den; Haber kendisine ulaşıncaya kadar bekler.”, Beyhakî ise, “Açıklama ona ulaşıncaya kadar bekler.” beklinde rivayet (Karadâvî, 145) etmişlerdir. Bu hadise Ebû Hâtim, Beyhakî, Abdülhak, İbnü'l-Kattan ve daha başkaları zayıf demişlerdir. Gerçekten kocasını kaybolan kadını bir ömür ya da kocasının yapıtları ölünceye kadar bekletmek ve onun hakkını yok sayması aleyhine olan bir durumu bir hadise dayandırmak, delil ve burhana dayanmak değildir. Bu nedenle, bu konuda başka bir hadis yoksa, Hz. Ömer gibi bu meseleye genel kaideler ve mekasidini peria[3] bağlamında bakmak gerekir. Fıkhî hükümlerden bazıları vardır ki, bunları dayandırdıkları kaynaklar sahih olmakla birlikte bu hükümlerin bu nasslardan çıkarılmaları değildir (Karadâvî, 150). Sözelimi bazı fakihlere göre, cizye[4] alınırken zimmînin küçük düğü ve ona hakaret edilmesi gerekir. Bunlar görüşlerini desteklemek için: “Kendilerine Kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe inanan, Allah ve Rasulünün haram kıldığı hara saymayan ve hak dini kendine din edinmeyen kimselerle, “zelil ve hakir bir halde” kendi elleriyle cizye verecekleri zamana kadar savaşı.” (Tevbe, 9: 29) ayetini ileri sürerler. Halbuki böyle bir anlayış, “Sizinle din hususunda savaşmayan ve sizleri yurtlarınızdan çıkarmayıp olanlara iyilik ve onlara adaletle muamele etmenizden Allah sizi men etmez.” (Mumtahine, 60: 8) ayetine aykırıdır. Aslında Tevbe süresindeki ayette kastedilen, gayr-i Müslimlerin savaşa son vermeyi, cizye ödemeyi ve kendileriyle ilgili olarak Ýslâmî hükmün yürürlükte olmasını kabul etmeleridir. Faiz yasağıyla ilgili ayette geçen “âfen mudâafe (kat kat) ifadesini delil göstererek faizi kısmen de olsa helal göstermeye çalışmak nassların delaletini anlamada düğülen hatalara diğer bir örnek olabilir. Bu iddia sahipleri göre: “Faizin[5] haram sayılması için, kat kat olması gerekir. Buradaki “âfen mudâafe sözü, faizin haram olmasının kayı ve şartıdır. Böyle olmasaydı, ifadenin ayette gelmesinin ne anlamı olurdu? Haþa Allah, Kur'an'da anlamsız bir söz söylemekten münezzehtir.” Ayette faizin tabii özelliði olan “katlanma” kısmen de olsa faiz almaya delil gösterenler acaba “Dünya hayatının geçici menfaatlerini elde edeceksiniz diye, namuslu kalmak isteyen cariyelerinizi fuþa zorlamayın. Kim onları zor altında bırakırsa, bilinmelidir ki zorlanmalarından sonra Allah (onlar için) çok bağışlayıcı, merhametlidir.” (Nur, 24: 33) ayetini nasıl yorumlamaktadırlar? Nasıl bu ayetten yola çıkarak cariyelerin iffetli kalmak istemeleri halinde fuþa zorlanmalarının haram ancak iffetli kalmak istemiyorlarsa helal olduðu sonucu çıkarılamazsa ve ayetin hedefi bu fiilin çirkinliğini tephir etmek ise faizi haram kılan ayetteki “âfen mudâafe ifadesinin amacı da faizin bir türünün helal olduğunu vurgulama amacı taşımamaktadır. Hz. Peygamber (s) günlük farz ibadete, yani dinin direði olan namaza ve bu münasebetle yapılacak olan faydalı vaaz ve derslere katılmaları saðlamak için kadınların mescitlerden alınmalarını istediğini sabittir. Bu hususta, Müslim'in rivayetinde Hz. Peygamber (s): “Allah'ın kadınları mescitlerinden almayınız.” buyurmuşlardır. Buna rağmen Hz. Aþe şöyle diyor: “Hz. Peygamber (s), kadınların bu yaptıklarını görseydi, onları mescitlerden men ederdi.” Hz. Aþe'nin davranışlarını beşenmediði hanımları kastederek söylediði ve Hz. Ömer'in karşı çıktığı bu söz sonuçta onun bir içtihadıdır (Karadâvî, 196). Ne yazık ki so asırlarda, Hz. Aþe'nin bu içtihadı Ýslâm toplamlarında kadın hakları konusunda bir gerilemenin gerekçesi yapılmış ve ip, Müslüman hanımların camilerde namaz kılmalarına engel olmuştur.

hayatların evde geçirir ve hatta bazı coğrafyalarda ancak vefat ettiği zaman evlerinden çıkabilir hale getirilmelerine neden olmuştur. Günümüzde ise kadın, evinden çıkıp sosyal hayatta yerini aldı. Caddelerde, iş yerlerinde, sosyal etkinliklerde, insan hakları mücadelesinde ve yardım faaliyetlerinde ve daha birçok alanda kamusal alana dahil oldu ama ne yazık ki, camiye henüz giremedi. Yani o eski yasak halâ fiilen yürürlükte. Müslüman kadının vakit namazlarının, Cuma namazının camide kılmak talebine “modernizmin etkisinde kalmak” beklende karışık çıkılması ipten bile değildir. Zamanla değişebilen maslahatlara bağlı hükümler içinde, zamana ve partılara bağlı olarak değişebilen maslahatlara dayalı olanlar vardır. Buna, Hz. Ömer ve Ömer b. Abdülaziz'in tatbikatlarına uyularak zimmîlerin Müslümanlarınkinden farklı kıyafetlerle dolabmaları gerektiğine dair fıkıh kitaplarında yer alan hükmü örnek olarak verebiliriz (Karadâvî, 162). Bu hükmü dayanak olarak şöyle denir: “Müslümanlarla beraber ve karışık yapılarından dolayı kendilerine Müslümanlara uygulanmış hükümlerin uygulanma riski vardır ve bu farklı giysi mecburiyeti olmazsa Müslüman olmayan birisi yolda aniden ölse Müslüman zannedilerek cenaze namazı kılmış ve yanlışlıkla Müslüman mezarlığına gömülür. Bundan da, ne Müslümanlar ne de zimmîler memnun olur.” Müslümanlarla zimmîler arasında farklı giysi giyme mecburiyeti, ilk dönem Müslümanların fethettikleri yerlerde bir işleve sahipse de, günümüzde böyle bir maslahat artık gereksizdir. Çünkü herkesin yanında adını soyadını, memleketini, hangi dine mensup olduğunu gösteren nüfus cüzdanı mevcuttur. Nüfus kâğıtlarında din hanesi mevcut olmayan ülkelerde de “big brother” usulüyle vatandaşların neredeyse her anının kayıt altına alındığı hesaba katıldığında ölen kimsenin yakını haberinin çok kısa sürede ulaştırılması artık çok kolaydır. Hanefî mezhebinde, [6] “Âdet hakemdir.” prensibi, temel bir fıkıh kaidesi haline gelmiştir. Onlar bu kaideye, İbnu Mesud'un şu sözlerini delil gösterirler: “Müslümanlar güzel gördükleri şeyler Allah'ın katında da güzeldir.” Aynı bağlamda İbnu Âbidîn de der ki: “Halkın örfünün değişmesi, zaruretlerin ortaya çıkması ve devrin insanların bozulması gibi sebeplerde dolayı, zamanın değişmesiyle birçok hüküm değişir. Zira, hüküm olduğu şekilde kalacak olursa, mekâkat doğar, insanlar zarara uğrar ve dünya nizamını en güzel bir şekilde fesad ortadan kaldıran esasları üzerinde yükselen İslâm hukukunun prensiplerine ters düşer.” (Karadâvî, 166). Sözgelimi insanların Kur'an öğretimini Allah rızası ve ibadet için yaptıkları bir ortamda Kur'an öğretme karışılığında ücret almak doğru değildir. Ancak Kur'an ve din öğretiminin ücretsiz yapılması yerlerde, ücret almakta anormal bir durum yoktur. Değişmezlik ve esneklik Esneklik özelliğiyle İslâm hukuku değişebilir ve yeni gelişmelere uyum sağlarken, metot ve hedeflerdeki kararlılık özelliğiyle de eriyip kaybolma ve doğru yanlış her değişikliğe boyun eğme tehlikesi ortadan emin olur (Karadâvî, 40). Zaten İslâm hukukunun kaynağı toplum olmadığı için durum ve partılara edilip bükülmez. Onun amacı, kendisine tabi olanları yüceltmeyi ve İslâm ile onların doğru yola ulaştırmaktır. Kaynağı ise Allah'ın kelimesidir. Fakat bu demek değildir ki, insan zihni İslâm periatının önünde donup kalmakta ve işlevsiz hale gelmektedir. Aksine söz konusu hukuk sisteminde, İslâm'ın temel hukuki metinlerinin anlaşılması ve onlardan hüküm çıkarılması için içtihadın büyük rolü vardır. Nassların katırlık ve zannîlik, sübût ve delâletleri bakımından farklılık arz etmesi onlardan hüküm çıkarma gayretindeki müçtehitlere geniş bir alan açmaktadır. Hukukunu sahip olduğu esneklik sayesinde, Müslüman lider, yargı ve bunlara bağlı idari kademeleri ve müçtehitler siyaset-i ber'ıyye adıyla Müslüman toplumunun İslâm'ın hükümlerine göre yönetilmesi konusunda geniş yetkilere sahip olduklarını görüyoruz. Bu yolla İslâm devleti, sınırları aşmadan ve başka sistemlere de muhtaç olmadan İslâm'ın hoşgörülü hukuk gölgesinde toplumun faydasına olan işleri gerçekleştirebilir, zararına olanları da ortadan kaldırabilir. Hz. Peygamber (s), üç dört kez cezasını çektiği halde tekrar alkollü içki içenin öldürülmesini emretmiştir. Gerçi bu hükmü daha sonra ortadan kaldırmayıp ve mutlaka uygulanması gerekli bir ceza olarak da belirlemiştir. Aksine maslahatın gereğine göre davranış diye yönetimde bulunanların görüp ve inisiyatifine bırakmıştır. Bu sebeptir ki Ömer (r) içki içene deşneklik cezası artırmayıp ve buna bir de sürgün cezasını eklemiştir (Karadâvî, 46). Siyaset-i ber'ıyyenin çok geniş bir uygulama alanı olmasına rağmen bazıları onu sadece cezalar ve önlemler konusuna ve bunu destekleyecek tarzda aşırlatırma ve biddetlendirme yönünü ön plana çıkarmışlardır. Halbuki Hz. Peygamber (s)'in sünnetinden, Rabit halifelerin uygulamalarından ve selef-i salihinin fıkıh anlayışlarından siyasetin söylenenlerden çok daha geniş ufuklu ve boyutlu olduğu ortaya çıkmaktadır. İbnu'l-Kayyım der ki: “Mezhep alimlerimize göre, imam homoseksüellerin yakılmasına karar verirse bunu uygulayabilir. Çünkü Halid b. Velid, bir Arap yerleşim yerinde tıpkı kadın gibi kendisiyle evlenen bir adam bulunduğunu ve ne yapılması gerektiğini Hz. Ebu Bekr'e yazınca o, aralarında Hz. Ali'nin de bulunduğu Rasulullah (s)'in aşabıyla istişare etti. Hz. Ali en aşır cezası şöyle teklif etti: Bu günahı şimdiye kadar sade bir tek topluluk işlemiştir. Allah da onlara bildiğiniz cezası vermiştir. Buna dayanarak ben ateşte yakılmalarını uygun buluyorum. [7] Bunun üzerine Hz. Ebu Bekr o adamı yakmasını Halid b. Velid'e emretti o da yaptırdı (Karadâvî, 49). Yine Hz. Ömer'in üç bobamayı bir anda yapan kâbilere üçünü de geçerli sayması yönündeki biddetli tavrı da böyledir. Çünkü onlar, düpünüp tapınarak dikkatle yapmaları gereken işte aceleci davranmışlardır. Dolayısıyla Hz. Ömer, siyaset-i ber'ıyye ve ta'zir cezalarındaki yetkisine dayanarak bunları aleyhlerine geçerli saymıştır. İbnu'l-Kayyım bu noktalarla ilgili olarak “lâmu'l-muvakkîn ile İdasetu'l-lefhân adlı kitaplarında açıklamalarda bulunmuştur (Karadâvî, 50). Bazen cezaların hafifletilmesi veya tamamen kaldırılması da toplumun ıslah olmasını sağlayabilir. Kimi zaman da birtakım özgürlükler

sýnyrlandýrýlmasý veya mecburi olmayan peylerin/menduplarýn bir süre için zorunlu kýlýnmasý ya toplum menfaatinin gerektirdiði bir baþka þeklin benimsenmesi daha isabetli olabilir. Bu baðlamda belki de, yapýlan siyaset tanýmlarýnýn en güzeli el-Bahr’daki þu tanýmдыr: “Siyaset, hakkýnda özel bir delil olmasa da hâkimin fark ettiði bir maslahattan dolayı bir þeyi yapmasýdır.” Yani siyaset gereði yapýlan fiil, genel kaideler ve külli deliller çerçevesinde kalmaly ve onlarla çeliþmemelidir. Aksi takdirde bu uygulama geçersizdir ve reddedilir (Karadâvî, 51).Rasulullah (s)’ýn devlet baþkaný olarak yaptýklarýHz. Peygamber (s)’in teblið olarak söyledikleri ve yaptýklarý, kýyamete kadar sürekli bir hüküm teþkil eder. Fakat Hz. Peygamber (s)’in müminlerin yöneticisi sýfatýyla yaptýđý tasarruflarýna herhangi bir kimsenin, Müslüman idareciden bađýmsýz olarak giriþmesi uygun olmaz. Rasulallah (s)’ýn savaþ kararý alması, ordunun saldýrý yöntemi, atepkes, barýþ imzalama, elde edilen ganimetler ve ele geçirilen esirlere ne yapýlacađý gibi konular devlet baþkaný sýfatýyla yaptýđý iþlerdir.Hz. Peygamber (s)’in zina eden bekâr erkeði, zinayý irtikap ettiði beldeden baþka bir yere sürgün etmesi de böyledir. Bundan dolayı, Hanefîler, Rasulallah (s)’ýn bunu, siyaseten ve ta’zîren yaptýđý, yani devlet baþkaný sýfatýyla bu hükmü verdiði görüþündedirler. Bu sebepten onlar (Hanefîler) “Bir maslahatýn gerçekteþtirilmesi veya bir mefisedetin ortadan kaldýrýlması gibi bir gereklilik olduðunu düþünürse uygular.” diye bur imama havale etmiþlerdir (Karadâvî, 189). Hz. Peygamber (s), adý geçen hükmü, devlet baþkaný sýfatýyla vermiþtir. Bu, Hz. Ömer’in sürgüne gönderdiði zina eden kiþinin Bizans’a iltihak etmesi üzerine, “Bundan sonra hiçbir Müslümana sürgün cezasý vermeyeceðim!” demesini de izah etmektedir.Suçta uygun ta’zîr cezalarıTa’zîr ve siyaset eþanlamly kavramlardýr. Ta'zîr engelleme ve geri çevirme anlamýna gelir ve had cezaları dýþýnda bir ceza ile tedip etmedir.[8] Bu dövme þeklinde olabildiði gibi baþka bir þekilde de olabilir. Ta'zîrin mutlaka bir suç karþýlýđýnda olması da gerekmez. Siyaset de böyledir. Nitekim Hz. Ömer, Nasr b. Haccac’ý sürgüne gönderirken “Günahým neydi ey müminlerin emiri?” diye soran Nasr’a þu cevabý vermiþti: “Senin suçun yok. Asýl suç, hicret yurdunusenden temizlemezsem bendedir.” (Karadâvî, 51) Nasr’ýn sürgün edilme nedeni ondan deðil kadýnlarýn onun yüzünden fitneye düþme tehlikesinden kaynaklanýyordu.Ta'zîr çeþit çeþittir. Ebu Bekr ve Ömer bir yorgan altýnda yakalanan erkek ve kadýna yüzer sopa vurmublardýr (Karadâvî, 54). Yine Hz. Musa’nýn, kavmi tarafýndan putlaþtırýlan buzađý heykelini yaktýrması, Hz. Ömer ve Ali’nin, içki satýlan dükkânlarý yaktýrmaları, böyle cezaların verilebileceðinin birer örneðidir (Karadâvî, 55).Ebu Davud’ün Sünen’inde nakledildiðine göre Hz. Peygamber (s) savaþ halinde el kesme cezasýný infaz etmeyi yasaklamýþtır. Ýbnu’l-Kayyým konuyla ilgili olarak þu yorumu yapar: El kesme cezasý Allah’ýn koyduðu hadlerden biri olduðu halde Hz. Peygamber (s), -suçlunun o kýzgynlýk ve hamiyetle mübriklere katýlması gibi, cezanýn uygulanmamasý veya tehir edilmesine nazaran Allah’a daha sevimsiz gelecek bir olayýn meydana gelmesinden korktuðu için- savaþta uygulanmasını yasaklamýþtır. Nitekim Ömer, Ebu’d Derdâ ve Huzeyfe de bu yorumu yapar. Ýmam Ahmed, Ýshak b. Râveyeyh, El-Evzâî ve diðer Ýslâm alimleri, düþman topraklarýnda had cezalarınýn uygulanmayacađýný ifade etmiþlerdir (Karadâvî, 57).Hz. Ömer bir genelge yayýnlayarak savaþ için sefere çýkýldýđýnda geri dönünceye kadar ordu ve birlik komutanýna ve herhangi bir Müslümana had cezasý uygulanmamasýný emretmiþtir (Karadâvî, 58). Nedeni, suç iþleyenlerin þeytan uyup inkarcýlara katýlmasına engel olma arzusudur. Hamile ya da emzikli kadýnlarýn cezalarınýn ertelenmesinin mümkün olupu da benzer bir maslahata dayanmaktadıır (Karadâvî, 59).Hz. Osman’ýn, Hz. Ömer’in þehit edilmesi üzerine öfkeyle babasýnýn öldürülmesi olayýnda parmađý vardýr diye Hüzmüân’ý öldüren Ubeydullah b. Ömer’e sahabeden bir cemaatin ýsrarlarına raðmen kýsas cezasý uygulamamasý da ta’zîre diðer bir örnektir (Karadâvî, 60). Hz. Osman’ýn bu tavrý Hüzmüân’ý elinde delil olmadan öldüren Ubeydullah’ýn yaptýđýný hopgörü ile karþýladýđý yada kýsas ayetini hafife aldýđý anlamýna gelmez. O, muhtem kendisinden önceki halifenin ve kýsa süre ardýndan oðlunun kýsas yoluyla öldürülmesinin Ýslâm toplumunu olumsuz etkileyeceðini hesaba katmýþ ve kendi bakýþ açýsýndan bir fitnenin önüne geçmiþtir.Genellik ifade eder görünüp de özel olan hadislerÝslâm hukukunun kaynaklarýndan olan hadislerin bir kısmý ilk bakýldýđýnda Müslümanlarýn geneline hitap eder görünse de belli bir kiþi ya da birtakým kimseleri ilgilendirmektedir ve söyleniþ amacý her zaman ve durumu kapsamamaktadır.Sözgelimi, Rasulallah (s)’ýn helâda def-i hacet yapýlýrken, doðu veya batýya dönülmesini emreden hitabý, herkse deðil sadece Medine ve ayný coðrafi boylamda yer alan bölgelerde bulunan kimseleridir (Karadâvî, 193). Baþka bölgelerde yapayan Müslümanlar ise bu hadisi içinde yapadýklarý coðrafyayý dikkate alarak anlamaly ve lafza deðil söylemek istenene göre hareket etmelidir. Aksi takdirde Rasulallah (s)’a tâbi olmak niyetiyle onun istediðine muhalefet edilmiþ olacaktýr.Buhari ve Müslim, Ýbnu Ömer’den Rasulallah (s)’ýn böyle buyurduðunu rivayet etmiþlerdir: “Humma –veya hummanýn þiddeti-Cehennem atepindedir. Humma atepini suyla serinletin.” Hz. Peygamber (s)’in humma ile ilipkili sözü de Hicaz ve civarýnda yapayan insanlara hastýr (Karadâvî, 194). Çünkü o bölgede humma denilen rahatsızlýk yüksek hava sýcaklýđý sonucu meydana gelen güneþ çarpmasýdır. bir rahatsızlýđý olan kimseye su içmek veya banyo yapmak faydalý olabilir. Bu hadis, tüm humma hastalarınýn tedavisini mümkün kýlacak bir tavsiye niteliðinde görülmemelidir. Ýslâm hukukunun karþýlaþtýđý engellerÝslâm hukuku, üzerlerinden geçen yayýlmacýlýk selinden önce, tarih boyunca Müslümanlarýn yasama ve yargý iþlerinde biricik kaynađý olmuþtur ve Müslümanlarýn hakim olduðu coðrafyalarda Haçlý emperyalizminin hücumuna maruz kalýncaya dek yönetimde kalmýþtır. Bu

emperyalizm, Ýslâm hukukunu, Ýslâm ülkesinden yavaş yavaş kaldırmaya, ülkeyi Ýslâm'dan uzaklaştırmayı onun yerine ilahi hükümlere muhalif beşeri kanunları koymaya başlamış, böylece faiz, zina, içki ve kumar gibi haramları helal kılmıştır. Emperyalizm, bu işi öylesine tedrici bir şekilde yapmıştır ki, sonunda onun kanunları, hayatı tümünden kuşatmıştır. Hayatın tümü içine girer, periat, kala kala yalnız aile ve şahıs hukukuna has kalmıştır (Karadâvî, 95). Bu sürecin ve birtüm Müslümanların içtihadı karbı tutumlarının sonucu olarak Ýslâm hukuku bazı engellerle karbılaşmış. Yöneticilerin adaletten sapmaları ve idari, iktisadî konularda Allah'ın emirlerine karbı ilgisiz kalmaları sonucu ortaya çıkan siyasal sapma.2. Çoğad fakihlerin içtihat kapısynın kapandığı söylenmeleri ve taklidi ön plana çıkarmaları ve kadı, müftü veya fakihlerin, belli mezhebe bağlanmasının zorunlu olduğu kanaatini yaygınlaştırmaları sonucu ortaya çıkan hukuki donukluk.[9]3. İçtihadattan uzak duranların/durulması gerektiğini düşünenlerin daha önceki dönemlerde olupmuş devasa kültür karbıсында kendilerini yetersiz görmeleri.4. Bazı Müslüman içtihat edebilecek vasıfları taşımayanların kötü niyetlerle ilahi hükümleri ifsat etmelerinden korkmaları ve bunun sonucunda da Müslümanlara içtihadattan uzak durmanın makul gelmesi. Ancak purası kesindir ki, Müslümanlar bu hukukî ve kültürel esaretten kurtulma cehdi içine girmişler bir kıyım baparılar elde etmişlerdir. Günümüzde Ýslâm hukukunun pratiği nasıl olmalı? İçtihat, Ýslâm hukukunun günümüzde tatbik edilebilmesinin gerekli ilk şartıdır. Yani bu, gelip ve deşiben partları karbıсында Ýslâm hukukunun teorik gücü açısından gereklidir (Karadâvî, 207). Bunun yanı sıra hukukunun topluları mutluluğa kavuşturması için birtakım pratik partlar vardır. Bunların bapı Ýslâm'ın bir bütün olarak ele alınarak toplumun oluşturduğu tüm kurumlarda Ýslâm'ın olması gerekmektedir. Eğitim öğretim kurumlarının, medyanın Ýslâm dıpyı kültürü yaygınlaştırdığı hukukunun mahkemelerde yürürlükte olması istenilen amacı gerçekleştirmekte yetersiz kalacaktır. Gerçek şu ki, bugün toplumlarımızda hakim olan değerlerin, fikirlerin, sistem ve ananelerin büyük bir kısmı, gerçek Ýslâmî değer, düşünce, sistem ve ananeleri zorla ve hıylele yabancı sömürgecilerin malıdır (Karadâvî, 210). Bu değerlerden kurtulmanın yolu kapsamlı bir inkılâp, ahlak anlayışında köklü bir deşipiklik meydana getirmekle mümkündür. Ýslâm toplumlarımızın bankalarının, içki, kumar ve zinayı teşvik eden yayınlarının ve mekânlarının, vahye muhalif yasalarını varlık bulabilmesi Müslümanların, maddi, askeri, fikri ve ruhi hezimet ve zafiyet içinde olmaları İbnü Haldun'un dediği gibi, mağlubun galibi taklit etmesi sonucunu getirmiştir. Bundan dolayıdır ki, emperyalizm, hedef aldığı Müslüman toplumlara benimsetmek istediği değer ve uygulamaları kabul ettirmede pek zorluk yaşamamış ve Malik Bin Nebi'nin ifadesiyle "sömürülmeye müsait olma hali" yapayan Ýslâm toplumlarımızın büyük oranda dönüştürmeyi baparmıştır. İpte bu emperyalizme yatkınlık kabiliyeti zail olup da as dönme ve hayat olgumuzu emperyalizmin etkilerinden, fikri, ameli ve psikolojik muhalefetinden temizlemeye karar verdikimiz gün, iş çok kolaylaşacaktır. Çünkü hedefi ve yolu belirlemiş olacağız. Bugün artık, uyanmış ve kendimize dönüp sürecimizde, bapklarının elleriyle yalnızca kendi ellerimizle bu vakıyayı deşiptirme kadir bulunuyoruz (Karadâvî, 214). Ýslâm, insan toplumda olup bitenlerden sorumlu görür ve onun, düşünce ve bapayış biçimini deşiptirdiği takdi olup bitenler üzerinde etkili olabileceğini kabul eder. "Bir toplum kendilerindeki özellikleri deşiptirinceye kadar Allah, onlarda bulunanı deşiptirmez. Allah bir topluma kötülük diledi mi, artık onun için geri çevrilme diye bir şey yoktur. Onların Allah'tan başka yardımcıları da yoktur." (Rad, 13: 11). Kaynakça: Karadâvî, Yusuf, Ýslâm Hukuku, Marifet Yay., İst., 1997. Kayacan, Murat, Kur'an'da Peygamberler ve Karbı Tavırlar, Ekin Yay., İst., 2003. Pâtıbî, el-Muvafakât, (çev: Mehmet Erdoğan), 4 c., İst., İz Yay., 1993. Kayacan, Murat, "Ýslâm Hukuku: Süreklilik ve Evrensellik", Haksöz derg., S. 197, İst., 2007, s. 43-48.

[1] Kur'an'da rasul ile nebi aynı anlamda kullanılmış iki kelimedir bkz. Kayacan, Murat, Kur'an'da Peygamberler ve Karbı Tavırlar, Ekin Yay., İst., 2003. [2] Önceki Kitapların aksine, Allah Ýslâm hukukunun kaynağı olan Kur'an'ın korumayı dilemiştir. Ýslâm periatının hükümleri ve esasları; acziyet, zaman-mekân, durum ve kültür faktörünün duygu, heva, mizac ve öncekilerden kalan mirasın etkisine her zaman açık olan beşerî bir düzenlemenin ürünü deşildir (Karadâvî, 36). Bu hukuku, evrendeki varlıkların ve her işin sahibi olan, canlı-cansız her şeyin Rabbi olan ve insanların yaratıp da onların faydasına olan şeyleri "en iyi bilen" koymuştur. "Dikkat edin! Yaratan bilmez mi hiç? O çok lütüfkâr ve haberdardır." (Mülk, 67: 14). [3] Mekasidu'ş-şeria konusunda bkz. Pâtıbî, el-Muvafakât, (çev: Mehmet Erdoğan), 4 c., İst., İz Yay., 1993. [4] Ýslâmî bir yönetimde Müslüman olmayan erkeklerden can ve malların koruma bedeli olarak alınan yıllık vergidir. Bu vergiyi ödemekle yükümlü kimseye de zimmî denir. [5] Faizi kötü gören yalnızca Müslümanlar deşildir. İnkı iktisatçı Keynes'e göre faiz yok edilmeden, insanların hak ettiği ücreti tam alması mümkün deşildir (Karadâvî, 122). [6] Hanefî mezhebi esas alınarak hazırlanmış olan, Osmanlı Devletinin son dönemdeki medenî kanununun ihtiva eden Mecelle'de: -Kuveyt ve Ürdün'de hâlâ yürürlükte dir. - "Zamanın deşipmesiyle hükümlerin de deşipmesi inkâr edilemez." Bu maddeye, yer, durum ve adetlerin deşipmesi de ilave edilir, "hükümler" sözü, "içtihadî hükümler" diye deşiptirilirse, daha ihtiyatlı ve dakık davranılmış olur (Karadâvî, 168). [7] Hz. Ali'nin, hadlerini baparak kendisine "Sen Allah'ın" diyen zındıkları yaktıması da bu kabildendir. Hz. Ali dininden dönenin öldürülmesi hususundaki Hz. Peygamber (s) uygulamasını biliyordu ama diğer insanların aynı şeyi yapmalarını engellemek için cezaların en büyüünü uygulamış ve şöyle demişti: "Gördüm ki çöğryndan çıkıp vahimleşmiş çöğrym Kunber'i ve tutuşturdum ateşini!" (Karadâvî, 4

Ali'nin verdiği söylenen bu cezada başka unsurlar da mevcut olmalıdır. Aksi takdirde inancı bozuk kimselere müellefe-i kulub muamelesinde bulunma ve onlara maddi yardımda bulunma uygulaması izah edilemez. Yine Abdullah b. Zübeyr ve Hıvam b. Abdilmelik de iktidarda oldukları dönemde homoseksüelleri yaktırmışlardır. (Karadâvî, 50). [8] İbnu Teymiyye, ta'zîr cezasının mali olanlarının üç kategoriye ayırmaktadır: a. Telef etme (itlâf) b. Bozma (tağyir) c. Başkasına devretme (tahlîl li'l-đayr) (Karadâvî, 55). [9] Fıkhî donukluk karpısında İmam Malik'in tavrı önemlidir. O, bütün insanların, Muvatta'daki hadislerle uymakla mükellef tutulmalarını kabul etmemiş ve dönemin halifesi Mansur'a şu sözleri söylemiştir: "Bunu yapma ey müminlerin emiri! Çünkü insanlar daha önce birçok hadis (ve görüşler)i duymuş ve her bir topluluk, kendilerine ulaşan bu hadis (ve görüşleri) benimsemiştir. Bu sebepten, her bölge halkını kendileri için seçtikleriyle baş başa bırak!" Bir başka rivayette, halifeye şöyle söylediği nakledilir: "Rasulullah (s)'ın ashabı, muhtelif pehirlere dağılmışlardır. Onlardan her bir topluluğun kendilerine göre ilimleri vardır. Onları tek bir görüşe zorlayacak olursan, fitne çıkar." Bu hikmetli cevap karpısında Mansur ikna olmuş ve kararından vazgeçmiştir. Bu olayın Harun Reşit ile İmam Malik arasında geçtiği de anlatılır. Galiba, her iki halifeye de aynı teklifi yapmış olmalıdır (Karadâvî, 137).